

ander samen
unbtsdragers.
orde.

orde is dan
wanneer we
d van beiden.
was zeer be-
vond de ko-
grens. In de
rens van zijn
lelchizedek is
onafhankelijk
ed; Abraham
van zijn ge-
lijke, de een
am ontvangt

wel. En aan
zijn priester
an alles wat
kljke woord
grenzen van
heeft geleefd;
rd gaat door
f aan de He-
niet „koning

was koning
id is beperkt
was Hiram's
r David was
d was Hiram
ar aan den
erlijke woord
woord van
zedek is nog
et. Dat komt
k van Chris-
Melchizedek
lek had maar
David had
het ambt van
ster. Als God
es!" zegt Hij
ster als Mel-

ning tot dit
enherder als
ord schuldig

DOORNBOS.

IK LEVEN

ezet is, gaan
vragen: wat
stegen in ons
hangen, dat

mogelijk-
sia" de plaat-
re als hij zelf
rie..... enz."
woord „kerk”
of gemeente,
toch onder-
adering”, die
r V. althans
lassis regceert
slechts
ambtelijk; en
erv. Kerk be-
denswijze van
de voorbeel-
meerde belij-
n), hij zal er
in zooverre
d „eccleus”

r Volger met
ike, doch bij-
uwel zeer be-
We zagen
„deelen” der
preuk van de
deelen”.
stelling werd
andskerken”;
ncipe geldt:
het is, diens
ar hoogsten
herache reli-
groomsch.
Voor mijn
julte om-
m zijn. Maar

intuschen.
eclesia be-
kerk”, welke,
een bepaald
rkenordening
nd aan God.

wegschuilt als ware geestelijke eenheid van oprecht geloovigen, verspreid over allerlei kerkformaties, allicht ook wel daarbuiten levend, en door den Heiligen Geest aan God verbonden zonder dat die band bij hen geleid heeft tot een allen samenvattend kerkverband, zonder ook dat ze zich ertoe zetten, daartoe te geraken.

Dat deze mogelijkheid C hier óók aanwezig is, moeten we, meen ik, wel afleiden uit volgende bijzonderheden:

a) dr V. meent, dat een kerk kan bestaan zonder kerkregering (stelling 3);

b) het begrip „ecclesia” (in Matth. 16: 18 en 18: 17) noemt hij een „algemeen” omschrijving van die „zelfstandige” gemeenschap, die hij de oecumenische kerk acht (st. 5); de woorden „algemeen” en „zelfstandig” schijnen in de aangewezen richting te wijzen;

c) het voorafgaan van „het geheel” aan de „deelen” wordt van deze „algemeen” omschreven oecumenische „ecclesia” als vaststaande aangenomen, en „zij” manifesteert zich in „de deelen” (st. 5);

d) er zijn kerkformaties, waarin de oecumenische ecclesia „vorm en uitdrukking” vond, en andere, waarin dit nog niet het geval is (st. 9 en 10);

e) het oecumenisch leven kan desnoods slechts in één kerkformatie aanwezig zijn, zóó’n één formatie is dan „deel” (st. 9);

f) toch zijn ook weer „de kerkformaties” „leden” van „het geheel”.

Heel helder is mij de kwestie van „geheel” en „deelen” niet; maar we moeten wel aannemen, dat dr Volger met mogelijkheid C den meesten ernst maakt.

Nu is er „pluriformiteit”, aldus dr Volger.

Wat hij daaronder verstaat, is ons nog niet geheel duidelijk. Want naast de door hem wel eenigermate omschreven „theoretische” pluriformiteit ziet hij een „practische”, die echter niet duidelijk omschreven wordt; alleen maar dit één wordt ervan gezegd, dat zij opgekomen is uit het ontstaan en voortbestaan van verschillende kerkformaties.

Wij schijnen door dr Volger dezen kant opgestuurd te worden, dat we in alle bestaande kerkformaties het pluriformiteitsprincipe zien werken. Dat komt dan ongeveer hierop neer, dat deze formaties, hoe ze dan ook ontstaan zijn, en om welke reden ook, en hoezeer elkaar ook bekampende en weersprekende, toch allemaal „vormen” zijn van ’t één „wezen” der kerk. Dat is dus bij dr Volger mogelijk, óók in die gevallen, waarin het „ja” der één kerkformatie het „neen” der andere tegenover zich ziet staan. Dit „ja” of „neen” schijnt dus bij dr Volger óf niet serieus op te vatten, óf te kunnen samengaan als „vormen” van één „wezen”. Het is een merkwaardige constructie, en wij willen wel verklaren, ze niet aanvaardbaar te achten. Maar hoe het zij, wij nemen er nota van.

Maar één ding begrijpen we niet, en dat is dit: waarom geeft dr V. dan theoretisch een omschrijving der „pluriformiteit”, die zoo volkomen „onschuldig” schijnt, omdat ze met confessioneele en kerkrechtelijke ja-of-neen-verschillen niets heeft uit te staan?

Let maar eens op:

a) het feit, dat de één evangelieboodschap, die zelf geen „ja” en „neen” in zich verbindt, in onder-

scheiden talen wordt gepredikt, noemt hij al „pluriformiteit”; we hebben dus vandaag een „pluriforme” boodschappendienst van Moskou; de éénheid (geen „neen” tegenover het „ja”) blijft daarin gehandhaafd. Het is een pluriformiteit binnen de ware kerk (het woord „pluriform” zij nu verder daargelaten);

b) ook de accommodatie aan de menschen maakt de boodschap pluriform; weer staan we dus voor pluriformiteit binnen de ware kerk;

c) ook de profeten onder Israël spraken op onderscheiden manier; ten derde male wijst dit (nu zelfs dit „pluriformiteit” heet) op pluriformiteit binnen de ware kerk.

Nog één ding moet ons van het hart: wij zouden zeggen: als de pluriformiteit iets zóó onschuldigs is, en zóó onmisbaar, waarom moet men dan nog „hopen”, dat de kerkformaties in deze bedeling „uniform” zullen worden? Men zou zoo zeggen: als-i-u-blijft niet; laten we blijven preeken in allerlei talen, blijven preeken in accommodatie aan allerlei menschen, blijven preeken op onderscheiden manier! En kijk, nu komt die zelfde dr Volger, die ons eerst doet juichen over die pluriformiteit binnen de ware kerk daar ineens ons verklappen, dat hij had gehoopt, dat ze nog eens plaats zou maken voor de uniformiteit, al moet hij tegelijk verzuchten, dat die hooggewenschte uniformiteit wel uit zal blijven.

We begrijpen er niet veel van, dan alleen dit: dat dr Volger die praktische pluriformiteit gevolg ziet deels van goddelijke glorie, deels van menselijke misère. Hij wil die weg hebben: ik ook. Maar wij zouden zeggen: als pluriformiteit, genomen zonder menselijke bederbrenkende misère, zoo mooi is, dan zal het wegnemen van die misère leiden tot de ongerepte, zuivere, ongehinderde pluriformiteit. In plaats daarvan krijgen we een vingerwijzing naar de uniformiteit als kerkelijke utopie.

Wij raken een beetje verlegen. Doch hoe het zij, wij gelooven, dat geen beter betoog tegen het gescharrel met de pluriformiteitsleer kan geleverd worden dan door dr Volger’s stellingen te analyseeren. Hij wordt van tweeën gedrongen, hij prijst en hij misprijst. Hij levert zelf ’t bewijs dat hier iets hápert. Dat de pluriformiteitsleus meer een leus is dan een heusche leer.

En daarom mogen wij hier wel waarschuwen tegen lyrische ontboezemingen als die van stelling 6: dat het brengen van het evangelie in onderscheiden talen voortzetting is van de vleeschwording des Woords. Het Woord is éénmaal vleesch geworden en is sinds met het vleesch verbonden gebleven. Maar de voortzetting van dat feit is hoogstens in de continuering van de eenheid van Christus’ twee naturen te zien. Nergens anders in. Men moet niet met woorden spelen. Vooral niet, als men eerst de pluriforme Woordbediening noemt met dezen schoonen naam en dan later zegt, te „hopen” dat ze eenmaal zou mogen opgeslokt worden door de „uniformiteit”.

„Vleesch” is „vleesch”, en we moeten ons van de barthaansche openbaringsbegrippen (vleeschwording des Woords als identiek met openbaring) even ver verwijderd houden als van de roomsche kerkbegrippen (vleeschwording des Woords voortgezet in de heilige goddelijke moederkerk).

K. S.

snel mogelijk aan de kerken dienen toegezonden te worden;

e. deze besluiten ter kennis te brengen van de kerken en personen welke over deze zaak zich tot de synode wendden.

Het is van groot belang dat de kerken en haar leden zich intensief met de zaak van de psalmberijming gaan bezig houden. Zonder eenigen twijfel zou het een daad van groote betekenis en verstrekkende gevolgen zijn, indien de kerken een nieuwe psalmberijming zouden invoeren. Zeer zeker is het nog lang niet zoover! Ook de synode van Amersfoort sprak over de invoering van een nieuwe psalmbundel nog met geen enkel woord. Maar wel is het bovengenoemde besluit een stap, welke tot de invoering van een nieuwe psalmberijming kan leiden en welke die invoering kan helpen voorbereiden. En daarom, omdat de in gebruik geving van een nieuw psalmboek „in de lucht” hangt, is het zaak, dat de kerken in dezen op haar qui vive zijn en zich goed rekenschap geven van wat gaat gebeuren. Hoe men ook over een nieuwe psalmberijming voor den kerkelijken eeredienst moge denken — voor allen moet vast staan, dat deze zaak alleen dan haar beslag kan krijgen als de kerken zich grondig met de psalmberijming hebben bezig gehouden, haar begeeren en zoo rijk zijn geworden voor het in gebruik nemen daarvan.

Wanneer men zich nu met de kwestie van een nieuwe psalmberijming gaat bezig houden, rijzen vanzelf enkele vragen, die om beantwoording roepen. Eerst wanneer men het omtrent het antwoord op deze vragen eens is, zal men op weg kunnen gaan naar de samenstelling e.g. invoering van een nieuw psalmboek.

De vragen waarop ik doelde zijn de volgende:

1e. Is het zorgen voor (het doen vervaardigen e.g. in gebruik geven van) een nieuwe psalmberijming een zaak welke tot de competentie van een generale synode behoort?

2e. Hoe moet geoordeeld worden over de thans in gebruik zijnde psalmberijming?

3e. Wat is het karakter van de nieuwe psalmberijming van Dr Hasper?

4e. Hoe staat het momenteel met deze psalmberijming in verband met de reeds ondernomen en nog te ondernemen herziening daarvan?

We willen successief een antwoord zoeken op deze vragen.

We spraken dus eerst over:

Psalmberijming en Generale Synode.

Indien men afgaat op de letter der Kerkenordening kan men gemakkelijk op de gedachte komen, dat het gebruik van een bepaalde psalmberijming geheel aan de vrijheid der kerken is overgelaten. Art. XIX der K.O. — In de Kerken zullen gezongen worden de 150 Psalmen, alsmede Eenige Gezangen enz. — spreekt immers alleen van psalmen en niet van een psalmberijming.

Toch zou een dergelijke gedachte niet juist zijn. De Gereformeerde Kerken in ons Vaderland hebben van den aanvang af de psalmberijming beschouwd als een aangelegenheid welke ook alle kerken gezamenlijk betrof en waaromtrent dus ook door een generale synode moest worden beslist. Ze kwam dan ook reeds bij het eerste contact, dat de kerken met elkander opnamen, namelijk op het convent van Wesel, ter sprake. En ook in dezen werd de lijn door Wesel getrokken steeds gevolgd.

In Wesel werd namelijk uitgesproken, dat men bij het kerkelijk gezang in alle nederlandsche kerken de psalmen, door Petrus Datheen vertaald, behouden zal, opdat door de verscheidenheid van de vertalingen niet iets dat minder passend is en minder tot stichting dient, tusschen beide kome.¹⁾ Wanneer op de Synode van Dordrecht 1574 gevraagd wordt „of het nut ware datmen beneffens den Psalmen Davids gedicht door Datheum enige andere gheestelike liederken ende psalmen van andere gheleerden luyden ghemaeckt inden Kercken gebruyckte, Is vanden broederen besloten dat men met den Psalmen Datheum nitagaders t’ gunt datter bij is te vreden sal wesen, tot dat inden Synodo generali anders besloten sal zijn”.²⁾ Ook de nationale synode van Dordrecht 1578 ordonneerde: „De Psalmen Davids van Petro Datheo ouergesett sullen in den Christelicken saamenkomsten der Nederduytscher Kercke ghelyckmen tot noch toe ghedaen heeft ghesonghen worden, achterlatende de ghesinghen de welke in der H. Schrift niet en worden ghevonden”.³⁾ Als de generale synode van 1581 in Middelburg samenkomt, is de kwestie van de psalmberijming door de verscheijning van Marix’ psalmboek in 1580 weer actueel geworden, maar deze synode besloot toch nog: „De Psalmen Datheum sullen noch in gebruyck blyuen, ouermits alle veranderinge periculoux, ende dit ter tyt toe byden gebruyck des volcx beuonden sal sijn, dat veranderinge soude connen geschieden”.⁴⁾ In 1586 wordt door de synode van Den Haag de psalmbundel van Marix in den eeredienst ingevoerd. Maar in het besluit daartoe komt ook deze passus voor: „sonder nochtan de vorige Psalmen, te weten Datheum, tot nog toe gebruyckt, preciselick te verwerpen, maer latende evenwel inden Gemeente vrijheit die te behouden ende te singen”.⁵⁾ En ze stelt dan als het 62ste artikel van haar „Kerckenordeninghe” het volgende vast: „De Psalmen Davids sullen inde Kercken ghesonghen werden, latende de ghesanghen diemen niet en vindt inder heylige Schriftuere”.⁶⁾ Noch Datheen, noch Marix worden nu genoemd. Maar niet — dat is duidelijk — omdat de synode de afzonderlijke kerken ten

¹⁾ In cantu ecclesiastico retinebuntur per omnes Belgii ecclesias psalmi à Petro Datheo conuersi: ne varietate versionum quicquam minus concinnum minusque ad aedificationem pertinens, interueniat. Zie Rutgers, Acta van de Ned. Syn. der zestiende eeuw, p. 20.

²⁾ Rutgers, a.w. p. 142.

³⁾ Rutgers, a.w. p. 253.

⁴⁾ Rutgers, a.w. p. 368.

⁵⁾ Rutgers, a.w. p. 612.

⁶⁾ Rutgers, a.w. p. 501.

Naar een nieuwe Psalmberijming? (I)

Onder de vele stukken, welke de kerken op de tafel van de generale synode van Amersfoort hadden gedeponeerd, bevonden zich ook een flink aantal brieven, welke voorstellen en verzoeken bevatten omtrent een nieuwe psalmberijming.

Voor wie geen vreemdeling is in het kerkelijk Jeruzalem onzer dagen is dat geen wonder. De kwestie van de psalmberijming leeft onder het „kerkvolk”. Niet het minst onder de leden van de Gereformeerde Kerken.

Wanneer men nu alle stukken, welke de synode in verband met de psalmberijming ontving, nauwkeurig leest, kan men, hun inhoud kort samenvattend, zeggen, dat de synode door een groot aantal kerken verzocht werd:

1e. een aantal deputaten te benoemen, welke de psalmberijming van Dr Hasper, zooals deze, als een wel herziene, maar toch nog niet definitieve, in 1948 het licht zag, op haar Schriftmatigheid te toetsen, er speciaal op lettend of in de gekozen woorden de gedachten uit den „grondtekst” zoo juist mogelijk worden uitgedrukt;

2e. de door deze deputaten te maken opmerkingen en wenschelijk geachte correcties vóór 31 Dec. 1948 te doen inzenden bij den auteur van deze psalmberijming;

3e. eventuele voor dezen arbeid aan te wijzen deputaten op te dragen van hun arbeid verslag uit te brengen aan de eerstkomende synode.

Enkele kerken stelden bovendien voor aan deze deputaten ook opdracht te verleen aan de eerstkomende synode voorstellen te doen omtrent de in gebruik geving van deze psalmberijming in de kerken.

Eveneens stelden enkele kerken voor deze deputaten contact te doen opnemen met de „Stichting tot verbetering van het Psalmgezag in de Gereformeerde Kerken in Nederland”.

Een enkele kerk wilde, dat aan deze deputaten ook opdracht zou worden gegeven de psalmmelodieën, welke bij de nieuwe psalmberijming van Dr Hasper zijn genoteerd, te bezien.

Terwijl een enkele kerk de opmerkingen en critiek van deze deputaten ook in de kerkelijke pers wilde laten opnemen.

Na een zeer levendige discussie sprak de synode naar aanleiding van deze bij haar ingekomen verzoeken het volgende uit:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in

Nederland, in vergadering bijeen te Amersfoort, November 1948:

Constateerende,

a. dat thans aan de kerken de nieuwe psalmberijming van Dr Hasper in een door den auteur met medewerking van de Stichting-Psalmgezag herziene, doch niet definitieve editie ter kennisneming en keuring werd aangeboden;

b. dat de mogelijkheid bestaat, dat ook door en namens de Gereformeerde Kerken op de vaststelling van den definitieven vorm van deze berijming alsnog invloed kan worden uitgeoefend;

Overwegende,

a. dat de thans in gebruik zijnde psalmbundel ernstige fouten vertoont, speciaal in de weergave van wat de HEERE in de psalmen openbaart en in de Schriftmatigheid van zijn berijmingen en het daarom zeer gewenscht is dat hij verbeterd of door een nieuwere vervangen wordt;

b. dat de vraag, welke psalmberijming in den officiëlen eeredienst der kerken zal gebruikt worden, een vraag is, welke ook de kerken in ’t gemeen regardeert, zoodat de beantwoording van deze vraag méé tot de competentie van een generale synode behoort;

c. dat door zeer vele kerken de synode verzocht werd het daarheen te leiden, dat ook namens haar alle mogelijke en gewenschte invloed op de totstandkoming van den definitieven vorm der berijming zal worden uitgeoefend.

Besluit:

a. de kerken op te wekken ernstig kennis te nemen van de herziene psalmberijming welke haar dit jaar werd aangeboden;

b. enkele deputaten te benoemen welke deze psalmberijming zullen onderzoeken, speciaal wat betreft de vraag of de geboden berijmingen de gedachten van de oorspronkelijke psalmen zoo juist mogelijk weergeven;

c. dezen deputaten te verzoeken hun opmerkingen over en kritiek op dezen herziene psalmbundel mede te deelen aan de instanties, welke den definitieven vorm van den nieuwen psalmbundel zullen vaststellen;

d. dezen deputaten op te dragen rapport omtrent hun arbeid uit te brengen aan de e.k. generale synode en deze tevens een gedocumenteerde beoordeling van den definitieven psalmbundel aan te bieden indien deze tijdig genoeg zal verschijnen, welk rapport en beoordeling zoo

aanzien van de psalmberijming geheel vrij wilde laten, doch slechts om Marnix' psalmboek nog niet exclusief binnen en Datheen's psalter niet reeds volstrekt buiten te sluiten. En de Synode van Dordrecht 1618/19, die aan de kerkenordening den vorm gaf, waarin ze een paar eeuwen onveranderd zou blijven vigeeren, nam de uitdrukking „Psalmen Davids", zonder aanduiding van een bepaalde berijming, van de synode van 1586 over. Maar ook nu geschiedde dit zeker niet op grond van de overweging, dat de plaatselijke kerken geheel zelfstandig en geïsoleerd over het al of niet invoeren van een bepaalde berijming zouden hebben te oordeelen.

Hoewel de synode van 1586 de psalmen van Marnix officieel ten behoeve van den kerkelijken eeredienst had ingevoerd, konden deze den bundel van Datheen niet verdringen. De producten van diens rijkdom met hun „onnoedige uitwassen, zielloze stopwoorden, geradbraakte taalvormen en stootende zonden tegen den eersten eisch van rijm en rhythmus" ¹⁾ waren te diep in de harten der eenvoudigen vastgegroeid dan dat ze er, ook niet door een synodebepaling, uit losgescheurd konden worden. Toch daalde langzamerhand het gezag van Datheen's rijmelarij. Tientallen nieuwe berijmingen openden de concurrentie daarmee. Ten slotte decreteerden de Generale Staten op 25 Mei 1762, dat een nieuwe berijming in de Gereformeerde kerken zou worden ingevoerd. Op 6 Mei 1772 ordonneerden zij voorts, dat de berijmingen van Hendrik Ghyzen, Joannes Eusebius Voet en het genootschap Laus Deo Salus Populo den grondslag voor den nieuwen psalmbundel zouden vormen en dat een commissie, waarvoor alle gewestelijke Staten één lid zouden aanwijzen, deze zaak definitief in orde zou maken. Van 12 Januari—19 Juli 1773 heeft deze commissie gewerkt. En op 1 Januari 1775 werd de nieuwe bundel met veel officieel vertoon op bevel van de Hoog Mogende Heeren Staten Generaal ingevoerd.

Ons huidige psalmboek is derhalve een zuiver staatscreatuur en werd wederrechtelijk in de gereformeerde kerken ingevoerd. Noot is het door de kerken officieel onderzocht, goedgekeurd en ingevoerd. Zijn autoriteit en rechtsgeldigheid berust alleen op de gewoonte. C. V.

¹⁾ Aldus Dr A. Kuyper in: Ter Haar en Moll, Geschiedenis der Chr. Kerk in Nederland, II, p. 105.

Synodocratische reactie

We hopen volgende week tijd en plaats te vinden voor een greep uit de hoogst merkwaardige synodocratische reactie op het besluit van Amersfoort om niet langer ons op slechtouwen te laten nemen door deputaten, die niets willen zeggen, dat zakelijk is en vastgelegd wordt.

Over één ding verbazen we ons: waarom zijn ze niet opgelucht? Door de ontdekking, dat die kettera en scheurmakers blijkbaar niet probeeren langs slinkische wegen het leven hinner van hen gezuiverde kerken weer te infecteeren? K. S.

CORRIGENDUM.

In het artikel „Het einde van een martelgang" is een zinstorende drukfout ingeslopen. Men leze op pag. 88, 3e kolom de 12e alinea en volgende aldus:

dan zouden ze demonstreeren, dat ze er niets van hadden gemeend, toen ze om Christus' wil den strijd tegen de synodale manipulaties van 1944/45 aanboden;

dan zouden ze de synodale gemeenschap hebben gehaat in plaats van liefgehad;

kortom: ze zouden de zaak van Christus' kerk hebben verraden.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Algemeene vergadering

van het Voorloopig verband van Vrije Klesverenigingen, te houden D.V. op Maandag 3 Januari 1949 te Amersfoort, in Gebouw „IRENE" bij de Gereformeerde (Wester)kerk, Lingestraat 10. Aanvang: elf uur.

AGENDUM.

1. Opening en Openingswoord door den Voorzitter, Ds F. A. den Boeft.
2. Mededeelingen.
3. Algemeene bespreking over onzen organisatievorm, in te leiden door een der leden van den Contactraad.
4. Referaat van den tweeden Voorzitter, Ds Joh. Francke. Onderwerp: „DE BETEKENIS VAN DE BELLIDENIS VOOR DE POLITIEK".
5. Bespreking van dit onderwerp.
6. Sluiting.

Wie tot deze vergadering toegang hebben en er van harte welkom zullen zijn? Zoals vanzelf spreekt afgevaardigden en leden van bij het verband aangesloten verenigingen en comité's. Maar zij niet alleen. Van vele zijden ontvingen we sympathiebetuigingen met onze „verklaring inzake zelfstandig optreden in de politiek". Daardoor zijn we in het bezit van bepaalde „contactpunten". We zouden het op prijs stellen, als ook deze „eenzamen" en kleine groepjes, die overtuigd zijn van den eisch tot zelfstandige organisatie gehoor zouden geven aan den oproep tot de vergadering van 3 Januari. Zoo zou het mogelijk zijn om in breder kring dan alleen de thans in het verband aangeslotenen te overwegen, welke stap op den weg van organiseren nu verder dient gezet.

Namens den Landelijken Contactraad, Berkel (Z.-H.), December 1948. D. C. HAAK, Secr.

P.S. De Landelijke Contactraad, in het leven geroepen door het „Voorloopig Verband van Vrije Klesverenigingen" bestaat uit de volgende brs: Ds F. A. den Boeft te Groningen, Voorz.; Ds Joh. Francke te Rotterdam-Delfshaven, 2de Voorz.; D. C. Haak te Berkel (Z.-H.), Secr.; G. Vink te Rotterdam-Zuid, Penn.m. en K. Wieringa te Groningen.

Eenige bijdragen tot opening der Schriften (III)

POP. WETENSCH. SCHETSEN

Rechtvaardigheid Gods

uit geloof tot geloof

Zoals we reeds zagen, moet de opvatting van „geloof" als „gehooviger" in de uitdrukking „tot geloof" (Rom. 1:17) zakelijk wel zeer aannemelijk geacht worden, als we daarnaast leggen wat 3:22 geeft, n.l. „tot allen die gelooven".

Intusschen blijft dan de vraag, of deze gelijkstelling formeel geen bezwaar ontmoet.

We meenen van niet. Men heeft hier n.l. te doen met een uitdrukkingwijze die niet alleen in het Grieksch, maar b.v. ook in het Nederlandsch zeer gebruikelijk is. Haar eigenaardigheid bestaat hierin, dat men een groep (concrete) personen samenvat onder een woord dat — strikt genomen — de (abstracte) eigenschap aanduidt die hen allen kenmerkt, of wel de handeling die ze allen uitvoeren.

We doen uit de talloze voorbeelden maar een greep. Een redacteur is een persoon die een blad redigeert; terwijl „redactie" daarentegen eigenlijk beteekent: de handeling van het redigeren. En toch kan ik zeggen: „de redactie vergadert"; of „de redactie deelt dit en dat mee". Men ziet, dat in zoo'n geval „redactie" staat voor „redacteurs".

„Jeugd" wil zeggen: de lagere leeftijd (abstract dus); zoo b.v. in een zin als deze: „In zijn jeugd woonde hij te X.". Maar ik kan het woord ook concreet gebruiken, n.l. als samenvatting van „alle jonge menschen", b.v. wanneer ik zeg: „Die dominé bemoeit zich veel met de jeugd".

Zoo zou men kunnen doorgaan: „De handel (in plaats van „de handelaars") was ontevreden over dien maatregel". „Ook de sport (i.p.v. „de sportbeoefenaars") was vertegenwoordigd bij de plechtigheid in de Nieuwe Kerk", enz. enz.

Ook het N.T. biedt van zulk een zegswijze meer dan één voorbeeld. Reeds ontmoetten wij er één (zonder er bij stil te staan) in den loop van ons voorafgaand betoog. Bedoeld is Rom. 3:30. Daar bedient de apostel zich van de abstracta „besnidenis" en „onbesnedenheid" (Statenvertaling: „voorhuid"), terwijl hij toch duidelijk „besnedenen" en „onbesnedenen" (personen dus) op het oog heeft.

Een nog interessanter voorbeeld vinden we in 2 Cor. 5:21b, waar het heet: „..... opdat wij zouden worden rechtvaardig Gods in Hem". Hier worden wij dus betiteld met het abstracte „rechtvaardigheid Gods" in plaats van met het concrete „gerechtigden door God".

Belangrijk is deze plaats mee daarom, dat ze de door ons verdedigde opvatting van den term „rechtvaardigheid Gods", zooals die voorkwam in Rom. 1:17, in 't licht stelt als volkomen in overeenstemming met Paulus' spraakgebruik elders. Hier (in 2 Cor. 5:21b) is n.l. geen twijfel mogelijk, of „rechtvaardigheid Gods" is bedoeld in transitieven zin.

Tot slot nog een voorbeeld, dat ons langer moet bezighouden, omdat ook daar — evenals in Rom. 1 vs 17 — het niet onderkennen van het hier gesignaleerde spraakgebruik tot ernstig misverstand mee aanleiding heeft gegeven. De poging tot opheffing daarvan moge dan — al valt ze eigenlijk buiten het kader van Romeinen — de voor ditmaal resterende ruimte vullen.

Waarschijnlijk zullen velen van ons met name in de donkere bezettingsjaren in het gebed deze woorden hebben beluisterd of ook zelf gebedigd: „Laat Uw barmhartigheden roemen tegen Uw oordeelen". Dat men zich aldus (al dan niet bewust) aansloot bij de woorden uit Jac. 2:13, is duidelijk. Kennelijk was de bedoeling van de bede deze: „In de toorn gedenk des ontfermens" (om het nu maar weer in schriftwoorden uit te drukken). Men zag het blijkbaar zoo: in de rampen, die de oorlog over ons brengt, moeten wij de stem hooren van Gods oordeel over de zonde; maar moge nu daartegen in Gods barmhartigheid haar stem verheffen, zoodat ze het oordeel overstemt.

Bezien we nu echter den inhoud van Jac. 2:13 nauwkeurig, dan blijkt, wie zoo bad een op zichzelf juiste bede gekleed te hebben in bewoordingen die iets totaal anders bedoelen.

De tekst in kwestie luidt: „Want het oordeel (is) onbarmhartig voor wie geen barmhartigheid gedaan heeft; barmhartigheid roemt tegen het oordeel".

Om te beginnen vragen we ons af: wat beteekent de uitdrukking „roemen tegen"? De vertaling is niet bijzonder gelukkig. Het woord n.l. dat we in den Griekschen tekst vinden, is een samenstelling. Nu beteekent het enkelvoudige werkwoord (kauchaomai): „pochen". We treffen het o.a. aan in den brief aan de Romeinen (b.v. 2:17), evenals ook het op dit werkwoord corresponderende zelfstandig naamwoord (kauchesis, 3:27, of kauchéma, 4:2).

Wat nu het voorzetsel (kata) betreft, waarmee dit werkwoord in onzen tekst is samengesteld: dit geeft aan, dat de handeling geschiedt „van boven naar beneden". In overdrachtelijk gebruik geeft het dus te kennen, dat men vanuit de hoogte, minachtend, met zelfverheffing denkt, spreekt of handelt. Ter verduidelijking zij gewezen op Rom. 11:18, waar we dezelfde samenstelling vinden. Daar wordt het wel duidelijk, dat „roemen tegen" moet

beteekenen: „vol trots zich geringschattend uitlaten over".

Keeren we met deze kennis gewapend terug naar Jacobus, dan doen we goed, eerst even aandacht te schenken aan de (volkomen duidelijke) uitspraak waarmee dit vers begint. Daar staat n.l., dat iemand, die geen barmhartigheid heeft betracht, een oordeel staat te wachten dat hem niet zal sparen. (We denken hierbij als vanzelf aan de gelijkenis uit het slot van Matth. 18.) Nu volgen daarop zonder verbindingswoord de woorden die ons mochte geven. En dikwijls heeft dat weglaten van het koppelwoord tusschen twee zinnen ten doel, de tegenstelling tusschen die beide te beklemtoon. Wij verwachten dus nu in de tweede versheft de tegenhanger van de eerste. Op het eerste gezicht kan het inderdaad moeilijk schijnen, die eruit te halen. Zijn we echter eenmaal verdocht op de figuur die we daareven ontmoetten, n.l. het gebruik van een abstracte eigenschap als aanduiding van een groep concrete personen, dan is de moeilijkheid overwonnen. „Barmhartigheid" is n.l. alleen maar te verklaren als een gewijzigde uitdrukking voor: „al wie barmhartigheid doet".

„Barmhartigheid roemt tegen het oordeel" wil dus zeggen: wie barmhartigheid betracht zegt zelfverzekerd: „Ik ben boven het oordeel verheven; het raakt mij niet!"

Het zal duidelijk zijn, wat de fouten zijn in die opvatting van deze woorden welke doorschemerde in de zoeven geciteerde gebedspassage. Men heeft om te beginnen „roemen tegen" verstaan als: „ergens tegenin spreken". En zoo zag men „barmhartigheid" tegenover „oordeel" staan en meende dus, hier aan barmhartigheid Gods te moeten denken, daar immers ook het oordeel van God uitgaat.

Het is onbegrijpelijk, hoe een exegete als Grosheide, na in den Bottenburg-commentaar (van 1927) een even voortreffelijke als korten uitleg van dit vers te hebben gegeven, in de K.V. (van 1935) de zaak radicaal verprutst. Hij schrijft daar (pag. 37):

„De laatste woorden van dit vers kan men tot de paradoxen rekenen. Barmhartigheid en oordeel schijnen elkander uit te sluiten. Maar Jacobus leert het ons anders. Wij zullen allen geoordeeld worden, 2 Kor. 5:10. en dat oordeel zou veroordeeling voor ons zondaren beteekenen, ware het niet, dat GOD in Christus ZIJN BARMHARTIGHEID heeft geopenbaard. DIE BARMHARTIGHEID doet ons in het oordeel bestaan en daarom kan ze zich roemend TEGEN-OVER het oordeel verheffen. De barmhartigheid doet het oordeel te niet".

We lieten in dit citaat enkele woorden kapitaal zetten, omdat daar de ontsporing duidelijk wordt. Heeft zijns ondanks de Nederlandsche vertaling („roemen tegen") Grosheide hier op een dwaalspoor geleid? In elk geval: de Grieksche tekst leert ons wel, dat deze opvatting onhoudbaar is. Trouwens, de conclusie waartoe men dan — wel haast noodzakelijk — komt, n.l. dat hier gesproken wordt van Gods barmhartigheid, doet vreemd aan. De barmhartigheid immers waarover Jacobus in de eerste versheft sprak, was die welke de mensch in praktijk brengt. En past ook niet zóó alleen dit vers in het kader van een betoog, dat wil duidelijk maken: de mensch wordt in het oordeel gerechtvaardigd uit de werken die hij doet, waaronder met name die der barmhartigheid? 2:12—26.¹⁾

Nu zou men kunnen vragen: „Maar als dan barmhartigheid hier zakelijk denzelfden inhoud heeft als het voorafgaande „wie barmhartigheid gedaan heeft", waarom heeft Jacobus een duidelijke uitdrukking vervangen door een meer duistere?" Dezelfde kwestie zou men ook ten aanzien van Rom. 1:17 kunnen opwerpen. En daarbij zijn we dan toch weer bij ons uitgangspunt terug.

Nu, dan gelooven we, dat naast een mogelijke stilistische overweging — variatie in uitdrukkingwijze maakt immers een stuk prettiger te lezen — een nog sterker motief te ontdekken valt. We moeten er n.l. op letten, dat zoowel Jacobus als Paulus dat wat ze in 't vervolg breed uiteenzetten (resp. in Jac. 2:14—26 en — na een voorbereidend betoog — in Rom. 4 vs 1—13) in 't kort reeds aanstonds als thema vooropzetten. Daarom is kernachtigheid van uitdrukking op die plaatsen (resp. Jac. 2:13 en Rom. 1:17) zeer gewenscht. Hier past een slagzin, die de lezers (hoorders) bijblijft.

En zoo zien we hen daar dan ook allereerst het lidwoord (de, het) weglaten; en voorts een „evenwicht" aanbrengen door naast het eenmaal gegeven abstracte zelfstandig naamwoord (resp. „oordeel" en „(ult) geloof") nu ook de betrokken personen onder zoo'n abstractum te vangen (resp. „barmhartigheid" en „(tot) geloof").

Houwerzijl.

D. HOLWERDA.

¹⁾ Waarom besluit men eigenlijk, als men Jac. 2 wil indeelen, de eerste pericop met vers 13 in plaats van met vers 11?

Nieuwe medewerkers

Als medewerkers aan ons blad zijn toegetreden: Drs R. H. Brenner, Zwolle; Ds J. v. Bruggen, Assen; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds C. Vonk, Schiedam.